

at henstille, at vi overvejer, om vi ikke ved Lov burde forbyde, at Tørven ved saadanne Foretagender afgraves saa dybt, at ordentlig Afvanding bagefter ikke kan ske, thi afgraver man Tørven saa dybt, at Afvanding ikke kan ske, bliver der selvfølgelig kun en ufrugtbar og værdiløs Sump tilbage. Ej heller bør det tillades, at man bortfører det øverste Lag af Mosen, der lettere formulder og lettere bringes i Kultur. I det hele bør der blive et tilstrækkelig tykt Lag Tørvejord tilbage paa Undergrunden, saa at det bliver en frugtbar Jord, der har Betingelse for at kunne opdyrkes.

Det norske Moseselskabs Bestyrelse, ser jeg af det nævnte Tidsskrift, har henledt Regeringens Opmærksomhed paa Faren ved, at udenlandsk Kapital bemægtiger sig Moserne, fordyrer Produktet og gør Jorden ubrugelig efter Selskabets Benyttelse af Mosen. I den svenske Mosekulturforenings Tidsskrift for Maj 1912, som jeg ogsaa er i Besiddelse af, henleder man ligeledes den svenske Regerings Opmærksomhed paa dette Forhold. I samme Tidsskrift er anført en Betænkning over Mosekultur og Mosekolonisation, som i Aar af den prøjsiske Landbrugsminister er oversendt til den prøjsiske Landdag. I Tyskland er der en levende Bevægelse for at faa Moserne bedre udnyttede. Tyskland har jo Brug for al den Jord, de har, Brug for at frembringe, hvad de kan, af Føde for Mennesker, saavel i Form af Korn som i Form af Kød, og de har derfor med Kraft taget dette Spørgsmaal op. I Februar 1912 blev der i Berlin holdt et Møde om Sagen, og paa dette Møde optraadte selve den tyske Kejser Wilhelm som Foredragsholder og gjorde Rede for sine Erfaringer paa de Godser, han sad inde med. I denne Betænkning fra den prøjsiske Landbrugsminister til Landdagen omtales ogsaa Højmoserne, thi det, der ellers var drøftet og lagt særlig Vægt paa i Betænkningen, var Lavmoserne — jeg skal ikke komme ind paa Forskellen mellem Højmoser og Lavmoser, men saadan en Mose som den store Vildmose her i Landet er en Højmose. I denne Betænkning gøres det gældende, at det er rigtigt at borttage Tørvejord, hvor det kan ske paa en fordelagtig Maade, men det bebudes, at Landbrugsministeren for Landdagen vil fremsætte Forslag til en Lov, som skal forebygge, at Moserne behandles saaledes, at de ikke kan anvendes til Jordbrug efter at være afgravede, hvad der, som sagt, kan ske paa to Maader: dels ved, at man

afgraver dem saa dybt, at de ikke bagefter kan afvandes, og dels ved, at man ikke efterlader tilstrækkeligt Tørvelag oven paa Undergrunden til, at den bliver dyrkbar. Dette Lovforslag omtales senere i Tidsskriftet, og det anføres, at dets § 1 gaar ud paa, at naar det drejer sig om mere end 25 ha, maa der ikke afgraves uden under særlig Kontrol og med særlig Tilfaldelse fra Myndighederne, og det understreges, at det gælder om at hindre, at Moserne afgraves saaledes, at de ikke senere kan dyrkes. Det anføres, at Hollands Lov har været Forbilledet, og det svenske Tidsskrifts Redaktør, eller hvem det nu er, der har skrevet Artiklen, anfører, at det just er det samme Synspunkt, som den svenske Mosekulturforening stedse har gjort sig til Tolk for, og „vi haaber, at Statsmagten ogsaa hos os vil tage saadanne regulerende Forskrifter under alvorlig Overvejelse“. Artiklen slutter med, at de Herrer Tørveingeniører ved deres Anlæg og ved Udarbejdelsen af deres Planer burde tage tilbørligt Hensyn til Markens fremtidige Anvendelse, men der skrives, at hidtil har dette yderst sjældent om i det hele nogen Sinde været Tilfældet. Det viser sig altsaa, at man i Udlandet har faaet Øjnene op for den Fare, der ligger i at faa Moserne ødelagt ved Tørveafgravning, saa at Arealet bagefter bliver værdiløst.

Hvad jeg har ment med det, jeg her har fremført, er altsaa ikke, at Staten skulde gøre noget for at forhindre, at Moserne sælges eller afstaas eller bortforpagtes til industriel Udnyttelse, men jeg mener, vi bør forhindre, at de mange Tusinde Tønder Land, der her er Tale om, efter Afgravningen kommer i en saadan Tilstand, at de ikke kan blive frugtbart Græsareal eller dyrkbar Jord. Jeg mener, det er Statens eller Samfundets Pligt at hindre, at det sker, og jeg har derfor med disse Ord villet henlede den højtærede Laandbrugsministers og det høje Tings Opmærksomhed paa denne Sag, thi det er rigtigt, som Digteren siger om Danmark: „Maalt med Verden er det lille, derfor ingen Plet at spille“, vi har ikke Raad til, mener jeg, at faa ødelagt Arealer, der kan give Brød, Plads og Hjem for mange Hundrede danske Familier, der vil faa bedre Vilkaar der — jeg tænker paa de Nybyggere, der faar fat paa denne Jord — end mange af dem, der maa arbejde paa den ofte gølle Hede.

Jeg har ønsket at fremdrage denne Sag her ved Finanslovens første Behand-